

Важливою проблемою залишається підвищення рівня оплати праці, без чого годі й чекати на повернення трудових мігрантів в Україну. В даний час зростання заробітної плати переважно стримується тим, що це викликає збільшення витрат підприємств на сплату ЄСВ, рівень якого і так сприймається бізнесом як критичний. Розмір ЄСВ можливо знизити лише за умови легалізації зарплат, і відповідно, більш рівномірного розподілу соціального навантаження на всіх роботодавців.

Для підвищення якості робочої сили потрібно підняти вимоги як до здобувачів вищої освіти, так і до змісту навчальних програм та рівня викладання. Позитивний вплив на оновлення якості освіти, на наш погляд, мала б державна програма стажування за кордоном за державний рахунок викладачів вишів.

Втрата трудового потенціалу набула значних масштабів і загрожує економічній безпеці України. Ринок праці не має внутрішніх важелів для виправлення цієї ситуації. Потрібна комплексна система державних заходів щодо стимулювання створення робочих місць та повернення трудових мігрантів на батьківщину.

Список бібліографічних посилань

1. Основні показники ринку праці (річні дані) // Державна служба статистики : офіц. сайт. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/rp/ean/ean_u/osp_rik_b_07u.htm/ (дата звернення: 28.10.2018).
2. Зовнішня трудова міграція населення (за результатами модульного вибіркового обстеження). Статистичний бюлетень // Державна служба статистики : офіц. сайт. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/rp/ean/ean_u/osp_rik_b_07u.htm/ (дата звернення: 28.10.2018).
3. Скільки українців поїхало за кордон і що державі з цим робити // Центр економічної стратегії : сайт. URL: <https://ces.org.ua/skilky-ukrainsiv-poikhalo-za-kordon-i-shcho-z-tsym-robyty-derzhavi/> (дата звернення: 28.10.2018).
4. Вищі навчальні заклади // Державна служба статистики : офіц. сайт. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/osv_rik/osv_u/vuz_u.html (дата звернення: 28.10.2018).
5. Українські студенти за кордоном: факти та стереотипи // Аналітичний центр CEDOS : сайт. URL: <https://cedos.org.ua/uk/articles/ukrainski-studenty-za-kordonom-fakty-ta-stereotypy> (дата звернення: 28.10.2018).
6. Віхров М. Праця без результату. *Тиждень.UA*. 2018. URL: <https://tyzhden.ua/Economics/214378> (дата звернення: 28.10.2018).

Одержано 01.11.2018.

УДК 336.228.34

Людмила Анатоліївна ПАРФЕНТІЙ,

кандидат економічних наук,

доцент кафедри соціально-економічних дисциплін

Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ЗАПОБІГАННЯ ТА БОРОТЬБИ З УХИЛЕННЯМ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ

Стійкість і потужність держави прямо залежить від ефективності функціонування її податкової системи. Зі свого боку однією з ознак дієвості податкової системи є масштаби використання схем ухилення від сплати податків. Виходячи з цього, чим більшими є обсяги ухилення від оподаткування, тим слабкішою є держава внаслідок недофінансованості державного бюджету, що проявляється зокрема в дефіциті фінансування соціальної сфери, а відтак низькому рівні соціального захисту населення. Тому з метою забезпечення стійкого розвитку держави зокрема є необхідним розв'язання проблеми ухилення від сплати податків.

Проблематика ухилення від оподаткування досліджувалась багатьма вітчизняними та зарубіжними науковцями, серед яких С. О. Баранов, А. В. Безкрєвна, А. В. Бризгалін, П. М. Вавілов, А. С. Веткін, В. П. Вишневський, С. В. Глущенко, М. О. Казакова, В. М. Кміть,

І. М. Кріль, О. В. Мірошніченко, М. М. Нашкерська, Т. Л. Томнюк та ін. Проте незважаючи на це, у науковій літературі відсутнє єдине бачення шляхів подолання даної проблеми.

Ухилення від сплати податків обумовлює виникнення значних негативних наслідків у державі. По-перше, зведений бюджет недоотримує належні йому кошти, що призводить до зменшення його доходів, утворення бюджетного дефіциту, скорочення його видаткової частини чи навіть застосування процедури секвестру, і в результаті – недофінансування соціальної сфери, закриття державних соціальних програм, затримка заробітної плати працівникам бюджетної сфери тощо.

По-друге, ухилення від сплати податків призводить до порушення принципів ринкової конкуренції, оскільки суб'єкт господарювання, що сумлінно сплачує податкові платежі до бюджету, не має змоги повноцінно конкурувати з підприємством, яке ухиляється від оподаткування. Також недофінансованість бюджету обумовлює запровадження нових податків або підвищення ставок існуючих, таким чином, суб'єкти підприємництва, що ухиляються від оподаткування, перекладають податковий тягар на сумлінних платників податків.

Крім того, явище ухилення від оподаткування сильно корелює з іншим проявом тіньової економіки – корупцією, а також підвищує загальний рівень злочинності у державі.

На сьогоднішній день у податковій практиці застосовуються репресивні (покарання) та попереджувальні (превентивні) методи боротьби з податковими правопорушеннями.

До комплексу попереджувальних заходів входить надання консультативно-методичної допомоги платникам податків, своєчасне висвітлення змін податкового законодавства у пресі, оприлюднення інформації про найбільш типові порушення податкового законодавства та огляд господарської і судової практики [5].

Відповідальність за умисне ухилення від сплати податків передбачена ст. 212 Кримінального Кодексу України та залежить від неоподаткованого мінімуму доходів громадян. Але у випадку з ухиленням від сплати податків під неоподатковуваним мінімумом доходів громадян розуміють податкову соціальну пільгу (ПСП), яка залежить від прожиткового мінімуму. У 2018 році ухилення від оподаткування карається наступним чином:

1) Умисне ухилення від сплати податків у значних розмірах (1000 і більше ПСП – від 881 тис. грн) – штраф від 17 до 34 тис. грн або позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до 3 років;

2) Умисне ухилення від сплати податків у великих розмірах (3000 і більше ПСП – від 2643 тис. грн) – штраф від 34 до 51 тис. грн з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до 3 років;

3) Умисне ухилення від сплати податків в особливо великих розмірах (5000 і більше ПСП – від 4405 тис. грн) – штраф від 255 до 425 тис. грн з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до 3 років з конфіскацією майна.

Проте, зважаючи на актуальність і масштабність даної проблеми, необхідним є розроблення та реалізація заходів запобігання та боротьби з ухиленням від сплати податків на загальнодержавному рівні, а не тільки силами Державної фіскальної служби України. Оскільки явище ухилення від оподаткування обумовлюється великою кількістю різних причин, зазначені заходи мають бути різного спрямування.

Так, задля усунення моральних причин ухилення від сплати податків необхідно розробити та впровадити загальнонаціональну програму підвищення податкової культури у суспільстві з метою формування стійкого почуття громадянського обов'язку здійснювати відрахування у державну скарбницю. Проте обов'язковою умовою при цьому є підвищення рівня довіри до Державної фіскальної служби через її реформування.

З метою нівелювання впливу політичних факторів необхідними є відновлення довіри до політичної еліти держави, здійснення ефективної боротьби з корупцією у владних структурах, забезпечення рівних умов господарювання для всіх платників податків.

Для того щоб усунути економічні причини, необхідним є забезпечення як стабільності економічної системи держави, так і фінансової безпеки податкоплатників (і юридичних, і фізичних осіб), що полягає у створенні таких умов, за яких платник податку буде платоспроможним і зможе виконати покладене на нього податкове зобов'язання.

Технічні (організаційні) причини ухилення від оподаткування усуваються шляхом підвищення рівнів компетентності працівників фіскальних органів і податкової грамотності платників податків, вивчення і впровадження зарубіжного досвіду та розвитку міжнародної співпраці в справах боротьби з податковими правопорушеннями.

Вдосконалення податкового законодавства шляхом усунення недоліків, колізій та білих плям, доповнення з урахуванням існуючих схем ухилення від оподаткування та забезпечення його стабільності, посилення правової захищеності працівників фіскальних органів при здійсненні ними службових повноважень, а також платників податків зумовить зменшення впливу правових чинників ухилення від сплати податків.

На сьогоднішній день ухилення від сплати податків є дуже актуальною проблемою для України, яка обумовлює виникнення цілого ряду негативних соціально-економічних наслідків. Існуванню даного явища сприяє цілий комплекс причин різного характеру, тому боротьба з ним також має включати заходи різного спрямування та здійснюватися на загальнодержавному рівні.

Список бібліографічних посилань

1. Баранов С. О. Ухилення від сплати податків як основний чинник тіньової економіки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 12. С. 102–106.
2. Безкресна А. В. Податки: причини та наслідки їх несплати. *Науковий вісник Ужгородського університету. Сер.: Економіка*. 2010. Вип. 29, ч. 2: Удосконалення обліку, аналізу, аудиту і звітності в сучасних умовах глобалізаційних процесів у світовій економіці. С. 286–288.
3. Вавілов П. М. Ухилення від сплати податків в Україні: причини виникнення та шляхи подолання проблеми. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2013. № 2. С. 24–27.
4. Глущенко С. В., Казакова М. О. Мінімізаційні податкові схеми: зарубіжна та українська практика. *Магістеріум. Економічні студії*. 2014. Вип. 56. С. 21–25.
5. Іванов Ю. Б., Крисоватий А. І., Кізима А. Я., Карпова В. В. Податковий менеджмент : підручник. Київ : Знання, 2008. 525 с.
6. Кріль І. М., Кміть В. М. Суть та основні методи боротьби з незаконною мінімізацією оподаткування в Україні. *Економікс*. 2013. № 1. С. 172–177.
7. Мірошніченко О. В. Використання офшорних механізмів ухилення від сплати податків серед загроз економічній безпеці України. *Вісник економічної науки України*. 2011. № 1 (19). С. 88–94.
8. Нашкерська М. М. Особливості ухилення та уникнення від сплати податків. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2008. Вип. 18.7. С. 258–263.
9. Томнюк Т. Л. Ухилення від оподаткування: сутність, методи реалізації та економічні наслідки. *Сталий розвиток економіки*. 2011. Вип. 3. С. 279–282.

Одержано 12.10.2018

УДК 338.657

Юлія Сергіївна ПЕНЯК,

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку та оподаткування
Харківського навчально-наукового інституту
ДВНЗ «Університет банківської справи»;

Руслан Валентинович МАРКОВ,

кандидат економічних наук, доцент,
докторант Національного інституту стратегічних досліджень

БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК СПОСІБ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ

Ефективний напрямок, пов'язаний з удосконаленням управлінської системи, полягає у використанні бюджетування. Дослідники сучасних технологій управління бізнесом, привертають увагу до бюджетів підприємства, які є цілісною науково-обґрунтованою системою, що збирає, аналізує, обробляє інформацію, отриману з внутрішнього та зовнішнього середовища, виконуються розрахунки показників, пов'язаних з економічним станом підприємства та контролюється виконання на основі економічно-математичних моделей і технологій.

© Пеняк Ю. С.,
Марков Р. В., 2018